

Januar 2023

Kære dig, der læser *Væggen* med din læsekreds

I det nedenstående finder du en række spørgsmål, der skal ses som inspiration og samtalestartere og som forhåbentlig kan hjælpe med at åbne denne spændende og på mange måder labyrintiske roman op.

Spørgsmålene er inddelt i fire overordnede emner, hvoraf det første handler mest om bogens form, altså genre og opsætning, mens de andre tre går på forskellige tematikker i bogen. Man behøves ikke at besvare spørgsmålene i rækkefølge eller at svare på dem alle sammen. Du opfordres ligefrem til at springe i det, udvælge det emne eller de spørgsmål, som er mest interessante for dig og din læsekreds og i det hele taget følge de spor samtalen leder dig ud på.

Du kan med fordel overveje, hvilke andre tematikker, ud over de tre jeg har fokuseret på i mine spørgsmål, der bearbejdes i romanen. Har du selv et spørgsmål til romanen, som du gerne vil stille eller høre din læsekreds' svar på?

p.s. Vær obs. på, at spørgsmålene afslører visse plotpunkter i romanen

God læsning

Nanna Søndergaard Larsen

Litteraturformidler

Brøndby-Bibliotekerne

Spørgsmål til *Væggen*

Form, genre og skrift

- Hvordan ville du beskrive stemningen i romanen?
- Fortælleren skriver fra et senere tidspunkt end det hun skriver om, derfor kan hun antyde ting, der for os som læsere ligger fremme i tiden. Hvad gør det ved oplevelsen af teksten?
- Hvem skriver fortælleren til og hvorfor skriver hun?
- På trods af romanens dagbogsagtige karakter, og at den er skrevet på baggrund af noter i en kalender, er den skrevet uden ophold. Hvorfor tror du, at fortælleren ikke skelner grafisk mellem dagene? Hvordan påvirker det læseoplevelsen?
- Hvilken genrebetegnelse ville du give bogen? Hvorfor?

Menneskelighed & kvindeliv

- Hvilket liv levede fortælleren inden væggen og hvilken slags kvinde var hun?
- Var fortælleren lykkelig inden væggen? Er hun lykkelig efter væggen?
- *Væggen* er en såkaldt *robinsonade* – en fortælling om et menneske, der lever afskåret fra resten af samfundet. Hvad kan beretningen om det isolerede menneske fortælle os om menneskelighed og dét at være menneske?
- Hvordan forsøger fortælleren at bevare sin menneskelighed? Lykkes det hende at bevare den, eller bliver hun mindre menneskelig i løbet af romanen?

Inddrag gerne dette citat på s. 40 i dine overvejelser:

Jeg gjorde det også til en fast regel at trække urene op og stryge en dag i kalenderen hver dag. Det syntes jeg var meget vigtigt dengang, jeg nærmest klamrede mig til de sparsomme rester af menneskelig orden, jeg havde tilbage. Der er i øvrigt visse vaner, jeg aldrig har aflagt. Jeg vasker mig hver dag, børster tænder, vasker mit tøj og holder huset rent.

Jeg ved ikke, hvorfor jeg gør det; det er næsten som en indre tvang, der driver mig. Måske frygter jeg, at hvis jeg kunne være anderledes, ville jeg langsomt holde op med at være et menneske og snart kravle snavset og stinkende rundt og udstøde uforståelige lyde. Ikke at jeg er bange for at blive et dyr, det ville ikke være så slemt, men et menneske kan aldrig blive et dyr, det styrter forbi dyret og ned i afgrunden.

Overvej evt. også denne sætning fra s. 77: ”jeg ligner mere et træ end et menneske, en lille sej, brun stamme, som skal bruge al sin kraft for at overleve.”

Forholdet til andre levende væsener

- Fortælleren håber på at blive reddet eller fundet af andre mennesker, og at andre mennesker en dag vil læse hendes beretning, men da hun så til sidst møder et andet menneske, slår hun ham ihjel. Hvad har ændret sig? Har hun opgivet håbet? Hvorfor slog manden Tyr ihjel?
- Overvej evt. mandens menneskelighed ud fra citatet på s. 40. Er han styrtet forbi dyret og ned i afgrunden?
- Fortælleren knytter sig enormt stærkt til de dyr, der lever med hende bag væggen. Hvad er det for nogle fællesskaber, der bliver skabt og hvad er deres funktion?
- Hun beskriver ofte omsorgen for dyrene som en byrde, hun har påtaget sig. På hvilken måde er det en byrde? Mener fortælleren også, at den omsorg, hun ydede for sine børn og sin mand inden væggen, var en byrde? Er du enig i, at omsorg og dét at yde omsorg er en byrde? Eller i mindste fald en form for arbejde?

Overvej det evt. ift. dette citat på s. 66:

Hvor meget jeg end anstrengte mig for at undslippe disse forestillinger [om dyrenes ulykke og død], så lykkedes det alligevel aldrig helt. Jeg tror heller ikke, de havde karakter af vrangforestillinger, for det var langt mere usandsynligt, at jeg skulle kunne klare at holde dyrene i live midt ude i skoven, end at de omkom. Så langt tilbage jeg kan huske, har jeg lidt af den slags bekymringer, og jeg vil lide af dem, så længe der findes levende væsener i min varetægt. En gang imellem, længe før væggen fandtes, har jeg ønsket, at jeg var død, så jeg endelig kunne kaste min byrde fra mig. Men jeg har altid tiet om denne tunge belastning; en mand ville ikke kunne forstå mig, og kvinderne, de havde det jo nøjagtig ligesom jeg. Så derfor sladrede vi hellere om tøj, veninder, teater og lo med den hemmelige fortærende bekymring i øjnene. Vi vidste jo alle sammen besked, og derfor talte vi aldrig om det. Det var nu engang den pris, man betalte for evnen til at elske.

Krig & kriser

- Hvad er væggen?
- Jagthyttens lager af forråd eksisterer pga. Hugos ængsteligheder over for en mulig atomkrig og fortælleren laver flere forbindelser mellem livet bag væggen og livet under og efter krigen. Hvordan præger Anden Verdenskrig, efterkrigstiden og den kolde krig romanen? Synes du romanen handler om krig?
- Synes du den handler om kriser? I så fald hvilken slags kriser?

Overvej gerne ideen om krise ud fra dette citat på s. 210:

Hugos Mercedes er blevet et dejligt hjem, varmt og beskyttet mod vinden. Man skulle stille nogle flere biler op i skovene, de ville være finde rugepladser. På vejene rundt om i landet stå de vel i tusindvis, overgroet af efeu, brændenælder eller buskads. Men de er helt tomme og ubeboede.

Jeg ser planterne brede sig overalt, grønne og lydløse. Og jeg hører blæsten og de mange lyde i de døde byer, vinduesruder, der smadres mod stenbroen, når hængslerne er rustet igennem, vanddråber, der drypper fra de sprængte rør, og tusind døre, der smækker i vinden. En gang imellem, i stormnætter, vælter en forstenet genstand, som engang var et menneske, ned af skrivebordsstolen og ramler i gulvet med et brag. Der må også have været voldsomme brande i en periode. Men det er nok forbi nu, og planterne har travlt med at dække vores rester. Når jeg betragter jorden bag ved væggen, ser jeg ikke en myre, ikke en bille, ikke det mindste insekt. Men sådan vil det ikke blive ved med at være. Med vandet fra bækken vil livet, simpelt mikroskopisk liv, sive ind og genoplive jorden. Det kunne være komplet ligegyldigt for mig, men mærkeligt nok fylder det mig med hemmelig tilfredsstillelse.

- Hvordan ville du klare dig, hvis du befandt dig i fortællerens situation?

Biografiske noter til Marlen Haushofer

1920-1970

Fra Østrig. Gift med en tandlæge, mor til to. Pendlede mellem husmorrollen i forstaden og forfatterarbejdet i Wien.

Det første barn blev født uden for ægteskabet, faren en tysker Haushofer havde mødt mens hun var en del af Reichsarbeitsdienst.

Ægtemanden og faren til det andet barn mødte hun i en sporvogn under krigen. Han var læge i den østrigske hær og senere udstationeret i Prag.

Blev skilt fra sin mand i 1950, hvorefter de blev ved med at bo sammen, og hvor Marlen Haushofer fortsat tog sig af den fælles husførelse. Siden giftede de sig igen i 1958.

Familien flyttede ofte bolig. Livet med ægtemanden beskrives i biografier som svært og styret primært af hans behov.

Var flere gange i løbet af sin ungdom og voksenliv deprimeret.

Blev i 1950'erne en del af et østrigsk litterært miljø, der også husede bl.a. Ingeborg Bachmann. Udgav sin første roman i 1952, der vandt en pris fra undervisningsministeriet med en medfølgende finansiel støtte.

Inspireret af Simone de Beauvoirs *Det andet køn*, der blev oversat til tysk i 1951.

Haushofer skrev sine romaner i hånden inklusiv *Væggen*, der blev skrevet og omskrevet i stilehæfter.

Haushofer døde få uger før sin 50 års fødselsdag efter længere tids sygdom.